

సర్వోన్నత న్యాయస్థాన నివేదికలు

బి. శంకరానంద్

వర్రెస్

సాధారణ కారణం మరియు ఇతరులు

మార్చి 11, 1996

[కె. రామస్వామి మరియు జి. బి. పట్టనైక్, జెజె.]

ఆల్ ఇండియా ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ మెడికల్ సైన్సెస్ చట్టము, 1956 : విభాగాలు 4, 6 (2) మరియు 22.

ఆల్ ఇండియా ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ మెడికల్ సైన్సెస్-సభ్యత్వం-కోసం అర్హత ప్రమాణాలు-సెక్షన్ 4 (ఇ)-యొక్క వివరణ-సభ్యుని నామినేషన్-కేంద్ర ప్రభుత్వం శాస్త్రవేత్తలు కాకుండా నలుగురు వ్యక్తులను నామినేట్ చేయవచ్చు మరియు ఐదవది ఇండియన్ సైన్స్ కాంగ్రెస్ అసోసియేషన్ కు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్న వైద్యేతర శాస్త్రవేత్తని పేర్కొంది-అయితే నలుగురు సభ్యులు నిర్వహణతో సమగ్రంగా అనుసంధానించబడి, ఎయిమ్స్ పనితీరుతో కూడా సంబంధం కలిగి ఉండవచ్చు-చట్టము యొక్క లక్ష్యం వైద్య ప్రత్యేకతలు మరియు చికిత్స యొక్క అన్ని అధ్యాపకులలో శ్రేష్ఠత మరియు ఉన్నత ప్రమాణాలను మెరుగుపరచడం-వ్యవస్థ యొక్క స్వాయత్త నిర్వహణలో భారత ప్రభుత్వం అనవసరమైన జోక్యం ఉండదు-ఆరోగ్య మరియు కుటుంబ సంక్షేమ మంత్రి పదవిని బట్టి అతని నామినేషన్ చెల్లుబాటు అవుతుంది-మంత్రి పదవిలో ఉన్నంత కాలం సభ్యునిగా కొనసాగేందుకు అర్హుడు.

పదాలు మరియు పదబంధాలు:

'వ్యక్తి' -ఆల్ ఇండియా ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ మెడికల్ సైన్సెస్ చట్టము, 1956 లోని సెక్షన్ 4 (ఇ) యొక్క అర్థం.

సివిల్ అప్పీల్ అధికార పరిధి: సివిల్ అప్పీల్ నెం.4662/1996

సి.డబ్ల్యు.పి.నెం.2453/1995 లో ఢిల్లీ ఉన్నత న్యాయస్థానం ఇచ్చిన తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు నుండి.

అప్పీలుదారు కోసం జి. రామస్వామి, జి. కె. బన్నాల్ మరియు సంజయ్ బన్నాల్.

ప్రతివాది నంబర్ 1 కోసం జి.ఎల్.సంఘి, విపిన్ సంఘ్, ప్రమోద్ దయాల్, సంతోష్ కుమార్ మరియు ఎమ్ ఎస్ అపర్ణ.

ప్రతివాది నంబర్ 4 కోసం డి.డి.రాకూర్, వజీర్ సింగ్, ముకుల్ గుప్తా మరియు ఎమ్ ఎస్ ముక్తి గుప్తా

మధ్యవర్తుల కోసం డాక్టర్ ఎ. ఎం. సింఘ్, బరున్ కె. సిన్హా, బి. కె. సతీజా.

కోర్టు యొక్క ఈ క్రింది ఉత్తర్వు వెలువరించబడింది:

మేము అన్ని వైపుల విద్యాధిక న్యాయవాదుల వాదనలను, ప్రవేశ సమయంలో కూడా విన్నాము.

అనుమతి మంజూరు చేయబడింది.

మధ్యవర్తిత్వ దరఖాస్తు ఆదేశించబడింది.

స్పెషల్ లీవ్ ద్వారా ఈ అప్పీల్ 29.2.1996న రిట్ పిటీషన్ నం. 2453/95లో ఢిల్లీ హైకోర్టులోని మూడవ న్యాయమూర్తి చేసిన ఉత్తర్వు నుండి ఉద్భవించింది. డిసెంబర్ 6, 1995 నాటి ఉత్తర్వులలో హైకోర్టు డివిజన్ బెంచ్ వ్యక్తం చేసిన అభిప్రాయ భేదాల మేరకు వారికి సంబంధించిన విషయాలను ప్రస్తావించారు. విద్యాధిక న్యాయమూర్తి ఇద్దరు విద్యాధిక న్యాయమూర్తులలో ఒకరితో ఏకీభవించి, ఆల్ ఇండియా ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ మెడికల్ సైన్సెస్ (ఎయిమ్స్) శాసనము (1956 లో 25) లోని సెక్షన్ 4 (ఇ) కింద నామినేట్ చేయబడిన అప్పీలుదారుడు (సంక్షిప్తంగా, 'చట్టం'), శాస్త్రవేత్త కాకపోవడం-ఇండియన్ సైన్స్ కాంగ్రెస్ అసోసియేషన్ కు పంపే వైద్య లేదా వైద్యేతర ప్రతినిధి, ఆ విభాగం గౌరవ అర్థంలో ఉన్న వ్యక్తి కాదు; అందువల్ల అతనికి నామినేట్ చేయడానికి అర్హత లేనందున, అతని నామినేషన్ శాసనములో చెడ్డదని తీర్పు ఇచ్చారు. వివిధ ఆసక్తులతో కూడిన చట్టము యొక్క సెక్షన్ 4లో సూచించిన సభ్యుల కూర్పులో (క్లాజ్ (ఇ) ఇ లో పేర్కొన్న ఐదుగురు వ్యక్తుల వర్గం), మొత్తం ఐదుగురు వ్యక్తులు ఇండియన్ సైన్స్ కాంగ్రెస్ అసోసియేషన్ కు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్న వైద్య లేదా వైద్యేతర శాస్త్రవేత్తలుగా ఉండాలా లేదా వారిలో ఒకరు మాత్రమే ఇండియన్ సైన్స్ కాంగ్రెస్ అసోసియేషన్ కు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్న వైద్యేతర శాస్త్రవేత్తగా ఉండాలా, మిగిలిన నలుగురు వైద్య లేదా వైద్యేతర శాస్త్రవేత్తల

వర్గానికి చెందినవారు కాకుండా ఉండాలా? అనే విషయము తలెత్తుతుంది. సెక్షన్ 4 ఇలా వ్యవహరిస్తుంది:

"సంస్థ యొక్క కూర్పు

ఈ సంస్థలో ఈ క్రింది సభ్యులు ఉంటారు, వారు :

(ఎ) ఢిల్లీ విశ్వవిద్యాలయం వైస్-ఛాన్సలర్, ఎక్స్-అఫిషియో;

(బి) డైరెక్టర్ జనరల్ ఆఫ్ హెల్త్ సర్వీసెస్, భారత ప్రభుత్వం, ఎక్స్-అఫిషియో;

(సి) ఇన్స్టిట్యూట్ డైరెక్టర్, ఎక్స్-అఫిషియో;

(డి) ప్రభుత్వంచే నామినేట్ చేయబడిన కేంద్ర ప్రభుత్వానికి చెందిన ఇద్దరు ప్రతినిధులు, ఆర్థిక మంత్రిత్వ శాఖ నుండి ఒకరు మరియు విద్యా మంత్రిత్వ శాఖ నుండి మరొకరు;

(ఇ) ఐదుగురు వ్యక్తులు, వారిలో ఒకరు కేంద్ర ప్రభుత్వంచే నియమించబడి, ఇండియన్ సైన్స్ కాంగ్రెస్ అసోసియేషన్ కు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్న వైద్యేతర శాస్త్రవేత్త అయి ఉండాలి;

(ఎఫ్) నిబంధనల ప్రకారం నిర్దేశించిన పద్ధతిలో కేంద్ర ప్రభుత్వంచే నామినేట్ చేయబడే భారతీయ విశ్వవిద్యాలయాల వైద్య అధ్యాపకుల నలుగురు ప్రతినిధులు; మరియు

(జి) ముగ్గురు పార్లమెంటు సభ్యులు వీరిలో ఇద్దరు వ్యక్తులను హౌస్ ఆఫ్ పీపుల్ సభ్యులు మరియు ఒకరిని రాష్ట్రాల కౌన్సిల్ సభ్యులు తమలో నుండి ఎన్నుకుంటారు."

సెక్షన్ 4లో పేర్కొన్న ప్రతి ఆసక్తి ఒక ఇన్స్టిట్యూట్ బాడీగా ఎయిమ్స్ ని సూచించడానికి విభిన్నమైన మరియు ప్రత్యేక ఆసక్తిని కలిగి ఉన్నట్లు కనిపిస్తుంది. క్లాజ్ (ఇ), మొత్తంగా చదివితే, రెండు వివరణలకు భావించబడిన అవకాశం ఉంది. డివిజన్ బెంచ్ ఇద్దరు విద్యాధిక న్యాయమూర్తులకు అనుకూలంగా ఉన్న ఒక వివరణ ఏమిటంటే, ఐదుగురు వ్యక్తులు-ఒకరు వైద్యేతర మరియు నలుగురు వైద్య శాస్త్రవేత్తలు-ఇండియన్ సైన్స్ కాంగ్రెస్ అసోసియేషన్ కు ప్రాతినిధ్యం వహించడానికి నామినేట్ చేయబడతారు. మరో వివరణ ఏమిటంటే, ఐదుగురిలో ఒకరు ఇండియన్ సైన్స్ కాంగ్రెస్ అసోసియేషన్ కు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్న ఇ వైద్యేతర శాస్త్రవేత్త అవుతారు, మిగిలిన నలుగురు శాస్త్రవేత్తలు కాకుండా ఇతరులు అవుతారు. 1956 నాటి చట్టము యొక్క పనితీరును దృష్టిలో ఉంచుకుంటే, వారు వైద్య లేదా

వైద్యేతర శాస్త్రవేత్తలు కాకుండా మరో నలుగురు వ్యక్తులకు ప్రాతినిధ్యం ఇవ్వాలనుకున్నట్లు కనిపిస్తుంది. కానీ వాస్తవానికి కేంద్ర ప్రభుత్వం ఆరోగ్య మరియు కుటుంబ సంక్షేమ మంత్రిత్వ శాఖ మరియు ఎయిమ్స్ పనితీరుతో సన్నిహితంగా అనుసంధానించబడిన లేదా సన్నిహితంగా ఉన్న ఇతర అధికారిక వ్యక్తుల నుండి ప్రాతినిధ్యం కలిగి ఉండటానికి ఉద్దేశించినట్లు తెలుస్తోంది. నిపుణులను కోరుకునే దేశం నలుమూలల నుండి బృంద రోగులందరికీ వైద్య సౌకర్యాలను అందించడానికి అవసరమైన ఉన్నత ప్రమాణాలను నిర్వహించే దేశంలోని ప్రధాన సంస్థలలో ఎయిమ్స్ ఒకటి అని ప్రత్యేకంగా చెప్పనవసరం లేదు. మరో వివరణ ఏమిటంటే, ఐదుగురిలో ఒకరు ఇండియన్ సైన్స్ కాంగ్రెస్ అసోసియేషన్ కు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్న వైద్యేతర శాస్త్రవేత్త మరియు మిగిలిన నలుగురు శాస్త్రవేత్తలు కాకుండా ఉంటారు. 1956 నుండి చట్టం యొక్క పనిని దృష్టిలో ఉంచుకుంటే, వారు వైద్య లేదా వైద్యేతర శాస్త్రజ్ఞులకు కాకుండా నలుగురికి ప్రాతినిధ్యం కల్పించాలని ఉద్దేశించినట్లు కనిపిస్తుంది. కానీ వాస్తవానికి కేంద్ర ప్రభుత్వం ఆరోగ్య మరియు కుటుంబ సంక్షేమం మంత్రిత్వ శాఖ నుండి ప్రాతినిధ్యం వహించడానికి ఉద్దేశించిన మరియు ఎయిమ్స్ పనితో సన్నిహితంగా అనుసంధానించబడిన లేదా అనుబంధించబడిన ఇతర అధికారిక వ్యక్తులు. వైద్య సదుపాయాలను అందించడానికి అవసరమైన ఉన్నత ప్రమాణాలను నిర్వహించే దేశంలోని ప్రధాన సంస్థల్లో ఎయిమ్స్ ఒకటి అని ప్రత్యేకంగా చెప్పనవసరం లేదు. దేశం నలుమూలల నుండి, ఏకమయ్యే రోగులందరు సంబంధిత అధ్యాపకులు మరియు ప్రత్యేకతలలో లోతైన మరియు ప్రత్యేక పరిజ్ఞానం ఉన్న వైద్యుల నుండి నైపుణ్య చికిత్సను కోరుకుంటారు. అత్యున్నత సంస్థ నిర్వహణలో, ప్రభుత్వం దాని సరైన, సమర్థవంతమైన, ప్రభావవంతమైన మరియు క్రమబద్ధమైన నిర్వహణపై ఆసక్తిని కనబరుస్తుంది. స్పష్టంగా, కాబట్టి, ప్రభుత్వం మార్చి 9, 1994న అధికారాన్ని వినియోగించుకున్న అప్పీలుదారుని నామినేట్ చేసింది, అప్పుడు ఆరోగ్య మరియు కుటుంబ సంక్షేమ మంత్రిగా పోర్ట్-ఫోలియోను కలిగి ఉన్న వ్యక్తి, రెండవ సభ్యుడు శ్రీ ఎమ్.ఎస్. దయాళ్ కార్యాలయాన్ని నిర్వహిస్తూ, ఆ సమయంలో ఆరోగ్య శాఖ కార్యదర్శిగా, ప్రొఫెసర్ జె.ఎస్. బజాజ్, ప్రణాళికా సంఘం సభ్యుడు మరియు ప్రొఫెసర్ పి. చంద్ర, మాజీ డీన్, ఎయిమ్స్.

విద్యాధిక సీనియర్ న్యాయవాది శ్రీ జి. రామస్వామి వాదించినట్లు, 'వ్యక్తి' అనే పదాన్ని ఏ సందర్భంలో అర్థం చేసుకోవాలి మరియు క్లాజ్ (ఇ)లో పేర్కొన్న వ్యక్తి వైద్య లేదా వైద్యేతర శాస్త్రవేత్తలు కాకుండా మరొకరు అవుతారన్నది నిజం. శ్రీ డి.డి.రాకూర్, విద్యాధిక సీనియర్ న్యాయవాది వాదించినట్లు ఇది కూడా నిజం, సెక్షన్ 6 ఎక్స్-అఫీషియో సభ్యుల గురించి ఆలోచించినప్పుడు, వారి పదవీకాలం వారి పదవీ విరమణతో సహా-గమ్యస్థానం అని, సెక్షన్ 4(ఇ) అనేది కార్యాలయానికి సంబంధించిన

నియామకాన్ని సూచించడానికి ఉద్దేశించినది కాదు, కానీ వ్యక్తికి భారతీయ సైన్స్ కాంగ్రెస్ సంస్థకు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్న వైద్యేతర శాస్త్రవేత్తలు కాకుండా ఇతర సభ్యులు. కానీ సామరస్యపూర్వకమైన మరియు ఉమ్మడి వివరణపై, ప్రభుత్వం, ఈ చట్టము రూపొందించేటప్పుడు, ఎయిమ్స్ యొక్క స్వయంప్రతిపత్తిని కాపాడాలని మరియు దాని నిర్వహణలో కూడా ఒక అభిప్రాయాన్ని కలిగి ఉండాలని ఉద్దేశించినట్లు అనిపిస్తుందని మేము అభిప్రాయపడుతున్నాము. ఆ పరిస్థితులలో, ప్రభుత్వం ఆరోగ్య మరియు కుటుంబ సంక్షేమ మంత్రిని మరియు ఆరోగ్య శాఖ కార్యదర్శిని వరుసగా చైర్మన్ మరియు సభ్యుడిగా నామినేట్ చేసినట్లు తెలుస్తోంది, తద్వారా చట్టము కింద ఏర్పాటు చేసిన అత్యున్నత సంస్థ యొక్క అంతిమ నిర్వహణలో, ప్రభుత్వం కూడా సంస్థ యొక్క ప్రయోజనాలను పరిరక్షిస్తుంది. లేకపోతే, ఎయిమ్స్ నిర్వహణలో ప్రభుత్వానికి ఎటువంటి అభిప్రాయం లేదా నియంత్రణ ఉన్నట్లు అనిపించదు. ఈ వ్యావహారిక నేపథ్యం నుండి మరియు సంస్థ యొక్క ప్రాముఖ్యత మరియు ప్రజా ప్రయోజనాల దృక్కోణం నుండి పరిగణనలోకి తీసుకుంటే, శాస్త్రవేత్తలు కాకుండా నలుగురిని నామినేట్ చేయడం కేంద్ర ప్రభుత్వం సమర్థించబడుతుందని మరియు ఐదవది నాన్-మెడికల్ అని మేము భావిస్తున్నాము. ఇండియన్ సైన్స్ కాంగ్రెస్ అసోసియేషన్‌కు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్న శాస్త్రవేత్త. అయితే నలుగురు సభ్యులు మేనేజ్‌మెంట్ తో సమగ్రంగా అనుసంధానించబడి ఉండవచ్చు మరియు ఎయిమ్స్ పనితో కూడా సంబంధం కలిగి ఉండవచ్చు. ఈ వివరణ ఇచ్చినట్లయితే, ఎయిమ్స్ యొక్క సరైన, సమర్థవంతమైన, ప్రభావవంతమైన మరియు క్రమబద్ధమైన నిర్వహణ మరియు దాని నిర్వహణలో ఉన్నత ప్రమాణాలు, క్రమశిక్షణ మరియు క్రమాన్ని కొనసాగించడానికి సంస్థను స్థాపించే ఉద్దేశ్యంలో ఇది ఎక్కువ ప్రజా ప్రయోజనాలకు ఉపకరిస్తుంది అని మేము భావిస్తున్నాము. ఉత్తమ ఉప సేవ అవుతుంది. ఏదేమైనప్పటికీ, ఎయిమ్స్ యొక్క స్వయంప్రతిపత్తి నిర్వహణలో భారత ప్రభుత్వం ఎటువంటి అనవసరమైన జోక్యం చేసుకోకూడదు మరియు వైద్య ప్రత్యేకతలు మరియు చికిత్స యొక్క అన్ని ఫ్యాకల్టీలలో శ్రేష్ఠత మరియు ఉన్నత ప్రమాణాలను మెరుగుపరచడం చట్టం యొక్క లక్ష్యం కాబట్టి దీనిని ప్రభుత్వంలోని ఏ ఇతర శాఖగా పరిగణించకూడదు.

దీని ప్రకారం, అప్పీలుదారు ఆరోగ్య మరియు కుటుంబ సంక్షేమ శాఖ మంత్రిగా అతని కార్యాలయం కారణంగా నామినేట్ చేయబడిందని మరియు అతను ఆ పదవిలో ఉన్నంత కాలం ఆ పదవిలో కొనసాగడానికి అర్హుడని మేము భావిస్తున్నాము. ఆ తర్వాత, అతను సుప్రీం బాడీలో సభ్యునిగా ఉండటాన్ని నిలిపివేస్తాడు మరియు తత్ఫలితంగా మార్చి 9, 1994 నాటి అదే క్రమంలో ప్రభుత్వం నామినేట్ చేసిన బాడీకి చైర్మన్ ఉంటాడు. అతని స్థానంలో ఆరోగ్య మరియు కుటుంబ సంక్షేమ శాఖ

మంత్రిగా బాధ్యతలు చేపట్టిన వ్యక్తి కేంద్ర ప్రభుత్వంచే నామినేట్ చేయబడటానికి అర్హులు మరియు అతను అవశేష కాలం వరకు పదవిలో కొనసాగుతారు. ఇది సెక్షన్ 6లోని సబ్-సెక్షన్ (2)కి కూడా అనుగుణంగా ఉంటుంది.

దీని ప్రకారం, పైన సూచించిన విధంగా సెక్షన్ 4(ఇ) కింద ఐదుగురు వ్యక్తులను నామినేట్ చేయడానికి కేంద్ర ప్రభుత్వానికి అధికారం ఉందని మరియు వ్యక్తులు ఎయిమ్స్ యొక్క అత్యున్నత సంస్థలో సభ్యులుగా ఉంటారని మేము భావిస్తున్నాము. పర్యవసానంగా, గతంలో చేసినట్లుగా మంత్రిని చైర్మన్ గా నామినేట్ చేసే అధికారం కూడా కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ఉంది.

అప్పీల్ తదనుగుణంగా పరిష్కరించబడుతుంది. నామినేషన్ కు అనుగుణంగా ఎలాంటి చర్యలు తీసుకున్నా చట్టంలోని సెక్షన్ 22 ద్వారా రక్షించ చేయబడతాయి. పోటీలో ఉన్న అభ్యర్థుల ఇంటర్ సె క్లెయిమ్ లకు సంబంధించి ఏదైనా ఇతర చట్టపరమైన సమస్య ఉంటే, చట్టం ప్రకారం వారి హక్కులతో ఉద్యమించడానికి బాధిత వ్యక్తులకు అవకాశం ఉంటుంది. ఖర్చులు లేవు.

టీఎన్ఎ.

అప్పీల్ పరిష్కరించబడింది.